

TẬP TIN CÓ THẨM QUYỀN ĐỀ MỤC CỦA HỆ THỐNG THƯ VIỆN ĐẠI HỌC THAMMASAT– SUBJECT AUTHORITY FILE OF THAMMASAT UNIVERSITIES

YUKOL SINJERMSIRI và SIVAPORN UTHAISA

BÙI THỊ MỸ DUYÊN dịch từ tiếng Anh

Tóm tắt:

Bài viết này mô tả dự án phát triển của hệ thống Thư viện ĐH Thammasat "**Kiểm soát tính thẩm quyền Tiêu đề đề mục tiếng Thái của Hệ thống Thư viện ĐH. Thammasat**". Sự cố gắng để cải thiện tiêu chuẩn của Tiêu đề đề mục (TĐĐM) tiếng Thái cũng bộc lộ một số vấn đề rắc rối về khía cạnh thực tiễn cục bộ. Tuy nhiên, tất cả những biểu ghi có thẩm quyền TĐĐM (subject heading authority record) tiếng Thái vẫn tiếp tục được cập nhật, tuân theo những từ vựng có kiểm soát trong khung LCSH và MeSH. Ngày nay, tập tin có thẩm quyền đề mục (subject authority file) đã được tự động hóa và có thể truy cập trên môi trường Internet. Trang web được gọi là "**Tiêu đề đề mục tiếng Thái của Thư viện Đại học Thammasat (TUSH)**".

Dẫn nhập

Thư viện ĐH. Thammasat là một trong những thư viện đại học nổi tiếng của Thái Lan trong lĩnh vực khoa học xã hội và nhân văn. Quản lý thư viện là một hệ thống tập trung gồm có 12 thư viện thành viên, và tổng số tài nguyên là 1.122.009 mục từ, tăng 3.6% mỗi năm. Phòng Phân loại và Biên mục (Cataloging and Classification Division) chịu trách nhiệm bảo trì hệ thống mục lục thư tịch (bibliographic catalog) và tập tin có thẩm quyền đề mục cho mỗi thư viện thành viên của ĐH Thammasat.

Sau đây là mô tả dự án "**Kiểm soát tính thẩm quyền TĐĐM tiếng Thái của những Thư viện ĐH Thammasat**", và được xuất bản bởi Phòng Phân loại và Biên mục. Bài viết mô tả quá trình thực hiện sự chuẩn hóa, quá trình tạo lập các biểu ghi TĐĐM tiếng Thái, và quá trình xây dựng tập

tin có thẩm quyền đề mục, một số vấn đề thực tiễn cục bộ sẽ được thảo luận, và sự tiến hành dự án cả trên môi trường Internet.

Bối cảnh

Kinh qua một số lượng lớn tài nguyên thông tin và sự phát triển nhanh chóng của tri thức, đặc biệt là tài liệu tiếng Thái, Phòng Phân loại và Biên mục của Thư viện ĐH Thammasat được xem là thiếu cập nhật thuật ngữ thích hợp trong những khung TĐĐM tiếng Thái trước đây được xuất bản bởi Hiệp hội Thư viện Thái. Đồng thời, sự không tương xứng và sự hạn chế trong việc áp dụng những TĐĐM chuyên biệt tiếng Thái, bao gồm sự thêm vào liên tiếp và những thay đổi trong khung TĐĐM của Thư viện Quốc hội Mỹ, đặc biệt là nguyên tắc cho tiêu phân mục, đã làm gia tăng sự lộn xộn và mâu thuẫn trong việc tạo ra các TĐĐM tiếng Thái. Để giải quyết tình trạng

này, Phòng Phân loại và Biên mục đã giới thiệu những biện pháp hiệu quả để duy trì chuẩn của tập tin có thẩm quyền đề mục tiếng Thái. Do đó, vào 1989, có một dự án **“Kiểm soát tính thẩm quyền TĐĐM tiếng Thái của những Thư viện ĐH Thammasat”** được đề xướng bởi Phòng Phân loại và Biên mục.

Kết quả của dự án là có hai phiên bản **“TĐĐM và ấn định TĐĐM cho tài liệu tiếng Thái trong những Thư viện ĐH Thammasat”**. Ấn bản đầu tiên vào 1992, chỉ sử dụng nội bộ trong những Thư viện ĐH Thammasat, và ấn bản thứ 2 (có sửa chữa và mở rộng) được phân phối cho các thư viện khác. Lần xuất bản thứ 2 là khung TĐĐM cuối cùng được xuất bản ở dạng in. Nó bao gồm 3 tập phụ lục được phát hành vào tháng 9.1994, tháng 1.1995 và tháng 10.1995.

Hai lần xuất bản này bao gồm những TĐĐM tiếng Thái hoàn thiện có bản quyền và được ứng dụng bởi Phòng Phân loại và Biên mục. Tất cả TĐĐM đã cung cấp những yếu tố cần thiết trong một mẫu cấu trúc thống nhất, được sắp xếp theo trật tự chữ cái, bao gồm cả những thuật ngữ tương đương tiếng Anh từ LCSH (lần xuất bản thứ 8) cho nhiều tiêu đề, với ký hiệu của số phân loại thập phân Dewey (DDC) và những tham khảo liên quan (Xem và Xem thêm – See and See also)

Mục đích của dự án

Dự án **“Kiểm soát tính thẩm quyền TĐĐM tiếng Thái của những Thư viện ĐH Thammasat”** được đề xướng bởi Phòng Phân loại và Biên mục năm 1989. Mục tiêu của dự án:

1. Kiểm soát chất lượng và chuẩn của những biểu ghi có thẩm quyền TĐĐM tiếng Thái với những biện pháp hiệu quả hơn và kiểm soát tính thống nhất;
2. Cải thiện các tiêu chuẩn ứng dụng TĐĐM tiếng Thái để tương ứng với hai khung chuẩn quốc tế chính;
3. Thẩm định lại tất cả những TĐĐM tiếng Thái trước đây để đạt được sự nhất quán và chính xác cao;
4. Cung cấp đầy đủ hơn những thuật ngữ mới cho tập tin có thẩm quyền đề mục tiếng Thái;
5. Dịch và biên soạn danh sách tiêu phân mục phù động tự do, bao gồm những chỉ dẫn về cách dùng để hướng dẫn cho việc áp dụng những tiêu phân mục thích hợp hơn trong các tiêu đề chính tiếng Thái;
6. Xuất bản một sổ tay mới nhan đề **“TĐĐM và Ấn định TĐĐM cho tài liệu tiếng Thái ở những Thư viện ĐH Thammasat”**.

Thay đổi phương pháp TĐĐM

Nhiệm vụ đầu tiên để kiểm soát chất lượng và sự chuẩn hóa của tập tin có thẩm quyền đề mục tiếng Thái là cải cách quá trình làm việc, với những phương pháp hiệu quả hơn và một sự kiểm soát thống nhất. Theo các nguyên tắc sau:

1. Làm theo mẫu cấu trúc LCSH như một mẫu chuẩn trong việc lưu trữ những biểu ghi có thẩm quyền TĐĐM tiếng Thái;
2. Quan tâm đến những yếu tố được xem là quan trọng trong mỗi biểu ghi. Ví dụ: tiêu đề

- chính, ký hiệu xếp giá, ký hiệu địa lý, ghi chú, và những tham chiếu chéo;
3. Cung cấp những tiêu chuẩn đáng tin cậy như hai khung TĐĐM chuẩn quốc tế chính là LCSH và MeSH, và những công cụ tham khảo phụ đầy đủ;
  4. Thiết lập những quy tắc và phương pháp để xử lý khi tạo ra một TĐĐM mới và chuyên biệt tiếng Thái – không có thuật ngữ tiếng Anh tương đương trong LCSH;
  5. Kiểm tra chất lượng sản phẩm, bằng cách thiết lập một đội ngũ kiểm tra chất lượng để xác nhận và sửa chữa tất cả những biểu ghi TĐĐM tiếng Thái được tạo ra bởi người biên mục.

Những nguyên tắc và chính sách trong việc xây dựng tập tin có thẩm quyền đề mục tiếng Thái sẽ chi phối tất cả việc ấn định và ứng dụng của TĐĐM tiếng Thái, và hướng dẫn sự phát triển Phòng Phân loại và Biên mục trong việc cung cấp và duy trì những biểu ghi TĐĐM tiếng Thái chính xác hơn, nhất quán hơn, thống nhất và chuẩn hóa hơn.

Phân tích TĐĐM tiếng Thái trong những Thư viện ĐH Thammasat tuân theo hai chuẩn chính: TĐĐM của Thư viện Quốc hội Mỹ (LCSH) và TĐĐM Y học của Thư viện Quốc gia Y khoa (MeSH). TĐĐM tiếng Thái được ấn định như một từ vựng có kiểm soát để thể hiện chủ đề, quan điểm, khía cạnh và hình thức của nguồn tài nguyên thông tin.

Tập tin có thẩm quyền đề mục được chỉnh sửa như sau:

1. Thẩm tra sự chính xác của những biểu ghi TĐĐM tiếng Thái trước đây, như thẩm tra lại thuật ngữ, ý nghĩa và ứng dụng tiêu phân mục của chúng. Mỗi TĐĐM tiếng Thái phải được so sánh với các tiêu đề tiếng Anh tương đương, chính xác trong LCSH/MeSH, và mỗi tiêu đề phải tương ứng với mỗi khái niệm hoặc ý nghĩa của chúng trong tiếng Anh như được chỉ dẫn trong ghi chú. Đối với những tiêu đề tiếng Thái chuyên biệt về Thái Lan mà không có trong LCSH/MeSH thì sẽ được xử lý riêng và có thể có những thuật ngữ thích hợp hơn bằng tiếng Anh được tạo ra bởi người biên mục;
2. Ấn định lại những tiêu đề đã lạc hậu, không rõ ràng hoặc không phù hợp;
3. Loại bỏ những tiêu đề dư thừa, và những tham chiếu chéo không cần thiết. Cần nhắc thay thế những tham chiếu chéo hoặc những tham chiếu liên quan thích hợp hơn;
4. Khi tạo ra một TĐĐM tiếng Thái mới, phải tìm những thuật ngữ tương đương tiếng Anh chính xác trong những công cụ dịch sang tiếng Thái, và phải thẩm tra lại ý nghĩa, khái niệm, và độ bao quát ứng dụng của nó trước khi ấn định thuật ngữ thích hợp nhất bằng tiếng Thái như một TĐĐM. Nếu thuật ngữ tiếng Anh không có sẵn, người biên mục phải chọn thuật ngữ phù hợp nhất để xây dựng một tiêu đề tiếng Thái mới;

5. Dịch ghi chú từ một thuật ngữ trong đương tiếng Anh trong LCSH hoặc MeSH, nếu chúng có sẵn. Sau đó trích dẫn nó trong một biểu ghi của một TĐDM tiếng Thái mới thích hợp, bao gồm số phân loại, ký hiệu địa lý, và tất cả tiểu phân mục được chia nhỏ dưới tiêu đề. Tham chiếu UF [dùng cho] có thể được dùng cho những thuật ngữ khác nhau nếu thích hợp. Kiểm tra nếu có bất kỳ tham chiếu liên quan (BT [từ rộng hơn], RT [từ liên quan], NT [từ hẹp hơn]) dưới tiêu đề trong tập tin có thẩm quyền TĐDM tiếng Thái (TUSH), nếu có nó sẽ được trích dẫn bằng tiếng Thái, phần còn lại của chúng sẽ được trích dẫn bằng tiếng Anh. Thiết lập một biểu ghi có thẩm quyền riêng cho bất kỳ tiểu phân nào được dịch mới và cũng có ghi chú cụ thể;
6. Sắp xếp tất cả các biểu ghi theo trật tự chữ cái dưới những thuật ngữ đương tiếng Anh trong một mục lục có thẩm quyền để thuận tiện cho người biên mục kiểm tra chính xác những thuật ngữ bằng tiếng Thái và kiểm soát sự thống nhất và nhất quán của những thuật ngữ có kiểm soát. Những tiêu đề chuyên biệt về Thái Lan mà không có thuật ngữ đương tiếng Anh được lưu lại và sắp xếp riêng theo trật tự chữ cái tiếng Thái;
7. Những tên riêng hoặc tên chuyên biệt được định theo nguyên tắc của LCSH, và quy tắc biên mục Anh-Mỹ xuất bản lần thứ 2 (AACR II). Tên riêng nước ngoài được chuyển ngữ sang tiếng Thái bằng cách sử dụng hướng dẫn của Học viện Hoàng gia (Royal Institute) *“Phương pháp chuyển ngữ bảng chữ cái La Tinh sang bảng chữ cái Thái”*;
8. Những thuật ngữ thuộc về kỹ thuật mà không có thuật ngữ phù hợp bằng tiếng Thái thì được chuyển ngữ và được sử dụng như một tiêu đề mới;
9. Những TĐDM tiếng Thái được thẩm tra và tạo mới phải hoàn toàn được chấp thuận bởi chuyên gia biên mục, trước khi đưa vào cơ sở dữ liệu tập tin có thẩm quyền TĐDM của những Thư viện ĐH Thammasat.

Những vấn đề thực tiễn cục bộ

Sự cố gắng để cải thiện tập tin có thẩm quyền đề mục bộc lộ nhiều vấn đề liên quan đến việc ấn định TĐDM tiếng Thái. Đó là một nhiệm vụ khó khăn và vất vả khi xây dựng mỗi biểu ghi có thẩm quyền chủ đề mới. Đây là một quá trình cần nhiều thời gian, yêu cầu sự cân nhắc thật cẩn thận trong mỗi bước thực hiện trong khi vẫn thực hiện những công việc hằng ngày.

Hơn nữa, LCSH là một hệ thống phức tạp, đòi hỏi kỹ năng chuyên môn để ứng dụng thành công. Những qui tắc giới hạn việc ứng dụng, đặc biệt là việc sử dụng tiểu phân mục phụ động tự do và những tiểu phân mục được kiểm soát bởi tiêu đề mẫu đã minh họa cho sự phức tạp này.

Sự khác biệt ngôn ngữ là vấn đề chính trong việc tạo ra TĐĐM tiếng Thái mới khi so sánh thuật ngữ của tiêu đề tương đương tiếng Anh trong LCSH/MeSH. Ví dụ, từ đơn, từ kép, và cụm từ được sử dụng thích hợp bằng tiếng Thái trong khi ở TĐĐM tiếng Anh của LCSH lại ở dạng đảo ngữ, dạng trong ngoặc đơn (hay tiêu đề hạn định) và những tiêu đề với tiểu phân mục dài hơn. Cũng có vấn đề trong việc sử dụng thuật ngữ đồng nghĩa, mơ hồ, những thuật ngữ với những tiền tố. Những liên từ và giới từ cho những cụm nhiều từ (danh từ kép) cũng gây khó hiểu, bởi vì ngôn ngữ Thái có những thuật ngữ hoặc cụm từ khác nhau nhưng cùng nghĩa.

Những thuận lợi và tiến bộ

Trước đây, cơ sở dữ liệu của tập tin có thẩm quyền TĐĐM tiếng Thái được lưu trữ trong chương trình CDS/ISIS được cung cấp bởi UNESCO. Gần đây, với sự phát triển hữu ích của Internet đã thúc đẩy bởi Phòng Phân loại và Biên mục lập một trang Web, sử dụng chương trình CDS/ISIS để duy trì cơ sở dữ liệu. Với sự cộng tác của Phòng Tự động hóa thư viện (Library Automation Division) – chịu trách nhiệm trong việc thiết kế và quản trị Web, trong khi Phòng Phân loại và Biên mục chịu trách nhiệm về nội dung của trang web. Nhan đề trang web “**TĐĐM tiếng Thái của những Thư viện ĐH Thammasat (TUSH)**”. Trang web chứa khoảng 18.473 biểu ghi TĐĐM và tiểu phân mục có thẩm quyền. Trang web cũng cung cấp một liên kết đến trang chủ của mục lục trực tuyến thư viện – OPAC. Nó cho phép người dùng truy cập nhanh chóng để tìm kiếm những

thuật ngữ chính xác; giải thích ý nghĩa trong ghi chú, và hướng dẫn cách dùng TĐĐM tiếng Thái để hoàn thiện thuật ngữ tìm kiếm của họ.

Quá trình chuyển đổi cung cấp những thuận lợi sau:

- Nâng cao chất lượng và số lượng cho cả TĐĐM tiếng Thái chuyên biệt và chung chung ở nhiều lĩnh vực;
- Có thể loại bỏ những tiêu đề rắc rối, lạc hậu, không phù hợp, không đúng, đồng nghĩa, dư thừa và cả những tham chiếu chéo không cần thiết;
- Trang web “TUSH” có thể được truy cập để tra cứu với số lượng lớn những TĐĐM có kiểm soát cả tiếng Thái lẫn tiếng Anh;
- Có thể kiểm tra tiêu chuẩn, tính nhất quán, hiệu quả của việc ấn định TĐĐM tiếng Thái theo những chuẩn quốc tế;
- Sự tiến bộ và phát triển cơ bản của hệ thống hứa hẹn khả năng phát triển trong tương lai;
- Trang web sẽ giúp ích hơn cho những chuyên gia Thư viện để quản lý việc ứng dụng mục lục của họ, cũng như sẽ giúp ích hơn cho người học, người sử dụng bình thường trong việc đáp ứng việc học và nghiên cứu của họ.

Kết luận

Phòng Phân loại và Biên mục bảo trì TĐĐM tiếng Thái dựa trên những nguyên tắc cơ bản phù hợp với “**Khung TĐĐM của Thư viện Quốc hội Hoa Kỳ**” – từ vựng đề mục có kiểm soát được chấp nhận và sử dụng rộng rãi nhất. Mặc dù LCSH chứa đựng

những chuỗi TĐĐM tiền kết hợp phức tạp trong cơ sở dữ liệu trực tuyến để bao hàm những quan điểm và khía cạnh của tài nguyên thông tin, và những quy tắc cho việc xây dựng TĐĐM giới hạn sự ứng dụng của nó cho các thư viện khác, đặc biệt là những nước Châu Á có nền văn hóa và ngôn ngữ khác nhau.

Trang web “**TUSH**” cung cấp tất cả TĐĐM tiếng Thái hiện đang được sử dụng trong OPAC của những Thư viện ĐH Thammasat. Nó chứa đựng những tham chiếu và những liên kết liên quan làm tiêu đề để thuận tiện cho người biên mục trong việc ấn định TĐĐM thích hợp. Nó cũng đảm bảo cho TĐĐM thích hợp và chính xác trong mục lục trực tuyến. Biểu ghi thư tịch trong mục lục tuân theo khổ mẫu MARC 21 và được kiểm soát bởi hệ thống Horizon [Hệ quản trị thư viện căn bản bao gồm các phân hệ: Bổ sung,

Biên mục, Ấn phẩm liên tục, OPAC, Lưu hành. www.sirsiidynix.com].

Trong tương lai, việc cung cấp chuẩn hóa TĐĐM có thể đưa đến sự tích hợp với bất kỳ hệ thống tinh vi nào trong tương lai và có thể hỗ trợ sự hợp tác nhiều hơn nữa giữa các Thư viện ĐH, được xem là yếu tố cần thiết cho sự chia sẻ tài nguyên thông tin, và phát triển sưu tập. Giám đốc của Thư viện ĐH Thammasat đã đưa ra một quyết định để những thư viện ĐH Thammasat đăng ký làm thành viên của OCLC. Hiện tại, Thư viện ĐH Thammasat là nhóm thành viên đầu tiên ở Thái Lan tham gia OCLC. Quá trình của công tác biên mục và phân loại này nên được sự hợp tác nhiều hơn nữa giữa các Thư viện trên toàn thế giới. Và cuối cùng, những chuyên gia thông tin, nhà nghiên cứu và những người sử dụng khác có thể nhận được những lợi ích từ những cơ sở dữ liệu chất lượng và đúng tiêu chuẩn.

Tài liệu tham khảo

- Chan, Lois Mai. Library of Congress Subject Headings: Principles and application. 3rd ed. Englewood, Colorado: Libraries Unlimited, Inc., 1995.
- Library of Congress. Cataloging Policy and Support Office. Library of Congress classification [A-Z]. Washington, D.C.: Cataloging Distribution Service. 19- -
- Library of Congress. Office for Subject Cataloging Policy. Subject cataloging manual: classification. Washington, D.C.: Cataloging Distribution Service. 1992.
- Yukol Sinjermisiri and Somlux Suwanpanich. “Usefulness of Standardized Subject Headings for Thai”, in *Serving multicultural populations in the 21st century: universal standardized subject headings - present status and future prospects*. Tokyo, Japan: NACSIS, 1997, pp.59-68.